

Nämnden Svenska rum 03.06.2025 § 59

§ 59

## **Utredning av och utlåtande om revisionsnämndens utvärderingsberättelse**

Beredning och upplysningar:

Latva-Äijö Annika

Kaarnalehto Annika

Helin Erkko

Luttinen Harri

Veikkolainen Veera

Nikko Susanna

Kilkki Hanna

Launis Kasper

Pesonen Tiina

Erma Tapio

Stolt-Haglund Ida

fornamn.efternamn@esbo.fi

Telefon 09 816 21

### **Förslag**

Föredragande

Direktör för sektorn för fostran och lärande Narvo-Akkola Merja

Nämnden Svenska rum antecknar utredningarna gällande ställningstaganden om sektorn för fostran och lärande enligt redogörelse i revisionsnämndens utvärderingsberättelse för kännedom och ger dem för sin del som ett utlåtande om utvärderingsberättelsen för 2024.

### **Behandling**

### **Beslut**

Nämnden Svenska rum

Förslaget godkändes enhälligt.

### **Redogörelse**

Revisionsnämnden godkände utvärderingsberättelsen för år 2024 vid sitt sammanträde 29.4.2025 § 41. Samtidigt ålade revisionsnämnden stadsstyrelsen att av nämnderna begära utredningar och beskrivningar av de åtgärder som har vidtagits eller som måste vidtas för att avhjälpa de olägenheter som påtalats i utvärderingsberättelsen. Utredningarna och beskrivningarna lämnas till fullmäktige och för kännedom till revisionsnämnden i samband med behandlingen av delårsrapporten.

I revisionsnämndens utvärderingsberättelse konstateras bland annat följande:

**1.2 REVISIONSNÄMNDENS UTVÄRDERING AV GENOMFÖRANDET  
AV BERÄTTELSEN OM ESBO SAMT UPPNÅENDET AV OCH  
AVVIKELSERNA I RESULTATMÅLEN FÖR 2024**

**Revisionsnämnden rekommenderar följande beträffande uppställandet av målen i Berättelsen om Esbo för fullmäktigeperioden 2025–2029, fullmäktigeperiodens mål och resultatmålen:**

**Resultatmålen som är bindande i förhållande till fullmäktige ska vara ambitiösa och verkningsfulla samt gå att nå med stadens egna åtgärder. För varje mål ska det utses en enhet som ansvarar för att målet genomförs och som koordinerar rapporteringen.**

**För att utfallet av både fullmäktigeperiodens mål och resultatmålen ska gå att bedöma ska mätarnas utgångs- och målvärden beskriva måluppnåendet så bra som möjligt.**

**Rapporteringen till fullmäktige om utfallet av resultatmålen bör utvecklas. Delårsrapporterna och bokslutet bör på ett heltäckande sätt visa vilka åtgärder som har vidtagits och vilka resultat som har nåtts.**

**Utifrån rapporteringen bör det gå att skapa en realistisk lägesbild av utfallet av målen.**

**Rapporteringen ska också inkludera kommande åtgärder för att bryta en eventuell negativ utveckling och för främjande av uppnåendet av resultatmålen.**

**Revisionsnämnden uttrycker dessutom sin oro över att en stor del av de resultatmål som inte nåtts i staden hänför sig till barns och ungas välbefinnande. (SIDAN 11)**

**Sektorn för fostran och lärande svarar:** Vi strävar efter att definiera målen så att vi själva kan påverka att de uppnås. Målen ska vara tillräckligt ambitiösa, mätbara och tydligt definierade. För varje mål utses en ansvarig person, men i sista hand svarar resultatenhetens direktör för att målen nås.

Uppnåendet av målen följs upp med mätare, vars värden och åtgärder som påverkar utvecklingen är sådana att de kan rapporteras också under utvärderingsperioden. Om ett uppmätt värde inte finns tillgängligt ska ett uppskattat värde användas. Vi strävar efter att använda sådana faktorer som utnyttjas vid styrningen av verksamheten som mätare, också oberoende av målsättningen.

Resultatenheterna har utvecklat sin rapportering, men i fortsättningen kommer vi att ägna särskild uppmärksamhet åt att de åtgärder som vidtagits beskrivs tydligt och att resultaten och lägesbilden presenteras mer transparent än tidigare. Om målet har utvecklats negativt framför och dokumenterar vi vilka åtgärder som kommer att vidtas för att förbättra situationen.

Resultatmålet *Barn och unga mår bra* nåddes inte eftersom mätaren "*Jag mår bra i skolan nästan alltid*" visade på en försämrning jämfört med året innan. När det gäller den fysiska funktionsförmågan var andelen barn och unga som har dålig fysisk kondition oförändrad bland elever i årskurs 5, men ökade bland elever i årskurs 8. (SIDAN 6)

Färska utredningar visar att barns och ungas psykiska och fysiska välbefinnande har försämrats på riksnivå – och samma trend syns också i Esbo. Detta är en allvarlig sak som vi vill åtgärda. Vi strävar efter att påverka utvecklingen både genom sektorns egna åtgärder och i nära samarbete med våra partner. Målet är att vända den oroväckande trenden och stärka barns och ungas välbefinnande på ett långsiktigt och verkningsfullt sätt.

De flesta barn och ungdomar i Esbo mår bra enligt elevenkäter och skolhälsoenkäter. Nästan alla har en hobby minst en gång i veckan, och två tredjedelar av högstadieläverna är nöjda med sitt liv. Största delen av eleverna och studerandena upplever att de hör till en grupp eller en gemenskap som är viktig för dem. Särskilt bland de studerande i gymnasiet har känslan av delaktighet förbättrats och ångest har minskat. Känslan av delaktighet har legat över genomsnittet i hela landet. Andelen flickor som upplever att de är ensamma har minskat, men pojkarnas andel har ökat. Livsstilen har förbättrats något i fråga om sömn och motion. Enligt enkäten Hälsa i skolan upplevde en stor del av de unga ångest, skoltrötthet, mobbning och sexuella trakasserier. Internetberoendet är särskilt bland flickor klart större i Esbo än i landet i genomsnitt. (Enkäten Hälsa i skolan 2023).

Personalen inom sektorn för fostran och lärande erbjuder mångsidigt anvisningar, utbildning och material som stärker kompetensen för att stödja barns och ungas välbefinnande. Staden har anställt 34 gemenskapshandledare inom småbarnspedagogiken, i skolorna och i gymnasierna med stöd av projektet YHOP. Handledarna har anställts för att stödja det gemensamma välfärdsarbetet, och cirka hälften av dem fortsätter också nästa läsår efter att projektet har avslutats. Gemenskapshandledarna har ansetts vara en viktig resurs i skolorna. Hobbystigen i Esbo och stadens idrottstjänster har erbjudit mångsidiga möjligheter till olika hobbyer vid närskolorna enligt barns och ungas önskemål. Under hösten 2024 hade grupperna som hör till hobbystigen 2 044 deltagare.

I flera nätverk bedrivs ett nära samarbete med social- och hälsovårdstjänsterna som ordnas av Västra Nylands välfärdsområde. Staden bedriver omfattande samarbete med experter inom elev- och studerandevården för att genomföra både den generellt inriktade och den individuellt inriktade elev- och studerandevården inom förskoleundervisningen, den grundläggande utbildningen och på andra stadiet. Det råder fortfarande brist på psykologer inom elev- och studerandevården, men antalet kuratorer motsvarar nu dimensioneringen. Det råder brist på hälsovårdar- och läkarresurser, vilket väcker oro för genomförandet av de regelbundna kontrollerna

inom skol- och studerandehälsovården. Dessa förebyggande tjänster med låg tröskel har en stor roll när det gäller att barn och unga ska få hjälp i tid, och därför är det viktigt att resurserna är lagenliga.

## **2.2 Uppföljningsuppgifter om personalen**

### **2.2.1 Utfallet av nyckeltal för personalen för år 2024**

#### ***Revisionsnämndens rekommendationer***

***Staden ska fortsätta med åtgärder för att få och hålla kvar arbetskraft, särskilt inom sektorn för fostran och lärande.*** (SIDAN 36)

**Sektorn för fostran och lärande svarar:** Sektorn följer även i fortsättningen upp arbetsgivarbilden och personalupplevelsen samt fortsätter att utveckla ledarskapet, kompetensen och arbetsgemenskaperna, den positiva arbetsgivarkommunikationen och läroanstaltssamarbetet. Dessutom ser man till att lönenivån också i fortsättningen är konkurrenskraftig jämfört med andra kommuner. Sektorn utarbetar särskilda åtgärdsprogram för att stärka arbetsgivarens förmåga att locka skol- och daghemspersonal och få den att stanna. Dessutom utarbetar sektorn ett uppföljningssystem och mätare för bedömning av åtgärdernas verkningsfullhet.

### **2.2.1 Utfallet av nyckeltal för personalen för år 2024**

***För att minska antalet olycksfall i arbetet och under arbetsresan samt antalet vålds- och hotsituationer måste åtgärderna inom arbetarskydd och arbetssäkerhet effektiviseras ytterligare.*** (SIDAN 36)

Alla medlemmar i organisationen har en roll i **bekämpningen av olycksfall i arbetet och under arbetsresorna**. Cheferna representerar arbetsgivaren på arbetsplatserna. 8 § i arbetarskyddslagen (738/2002) handlar om arbetsgivarens allmänna omsorgsplikt. Arbetsgivaren sörjer för arbetstagarnas säkerhet och hälsa med hänsyn till arbetet, arbetsförhållandena och arbetsmiljön i övrigt samt till arbetstagarens personliga förutsättningar eller egenskaper. Arbetsgivaren planerar, väljer, dimensionerar och genomför de behövliga åtgärderna för att förbättra arbetsförhållandena.

Arbetsgivaren är skyldig att identifiera, bedöma och undanröja riskerna i arbetet eller minska deras olägenheter. Dessutom ska arbetstagarna introduceras i säkra arbetsmetoder. Esbo stad har fått anvisningar av regionförvaltningsverket om lagstridigheter vid utredningar av allvarliga olycksfall i arbetet.

Att förebygga olyckor är i hög grad en fråga om verksamhetskultur. Grunden för en god arbetarskyddskultur är en ändamålsenligt utarbetad och upprätthållen bedömning av farorna och riskerna i arbetet. Arbetshälsovårdens arbetsplatsutredning ger stöd i hälsorelaterade

frågor och de planerliga översynsbesöken som utförs av stadens miljö- och hälsoskydd ger stöd i ärenden som gäller förhållandena. Ett viktigt sätt att förebygga olycksfall i arbetet är att arbetstagarna på arbetsplatserna får tillräcklig information om sin uppgift och om säkerhetsrisker som hänför sig till uppgiften.

För att olycksfall ska kunna bekämpas effektivt krävs en noggrann analys av de risker som har uppstått, såsom olycksfall i arbetet, våldssituationer och hotsituationer. Esbo stad har gett sina anställda anvisningar om skyldigheten att anmäla fel och brister enligt 19 § i arbetarskyddslagen (Avlägsnande och anmälan av fel och bristfälligheter). I Esbo anmäler personalen fel och brister via arbetarskyddssystemet Hessu. Det nya systemet togs i bruk 1.4.2024. Syftet med systemet är att hjälpa cheferna att bedöma hur allvarliga olycksfallen i arbetet och arbetarskyddsanmälningarna är och att skapa rutiner för att undvika liknande situationer eller lindra deras skadliga effekter. I systemet görs också en utredning av fallen och en riskbedömning.

Sektorns arbetarskyddschef stöder cheferna i användningen av arbetarskyddssystemet Hessu och i utredningen av olycksfall i arbetet.

Även om arbetsplatserna har mycket gemensamt, är alla unika. Förebyggandet av olyckor baserar sig på en arbetsplatsspecifik riskbedömning: riskerna ska elimineras eller åtminstone väsentligt minskas. Ledningen har en central roll i detta. Stadens arbetarskyddsorganisation stöder cheferna genom att erbjuda information och utbildning samt genom att kommunicera om säkerhetssituationen på arbetsplatserna.

Halkning är den vanligaste olyckan som leder till frånvaro, särskilt inom småbarnspedagogiken. Eftersom halka inte alltid kan avlägsnas, kan olyckor förebyggas med lämplig arbetsutrustning. Arbetsgivaren kan till exempel förplikta personalen att använda ändamålsenliga arbetsskor.

Vid förebyggande av olycksfall under arbetsresor kan arbetsgivaren inte förplikta att arbetstagarna agerar på ett visst sätt. Stadens roll är begränsad till halkbekämpning och belysning samt till att öka personalens medvetenhet och att ha förståelse till exempel vid förseningar som orsakas av väderleksförhållandena.

Säkerhet och förebyggande av olyckor är en del av dagligt ledarskap och var och en har ansvar för sin säkerhet. En god säkerhetskultur uppstår inte genom att man ger order, utan kräver engagemang och konkreta handlingar. Esbo stad har strukturer och anvisningar, men tolkningen och iakttagandet av dem samt resurserna för dem utgör utmaningar. Arbetarskyddsorganisationen stöder cheferna i säkerhetsledningen i vardagen.

## **2.5 Informationssäkerhet och dataskydd**

## Revisionsnämndens rekommendationer

***I samarbete mellan olika aktörer ska stadens informationssäkerhet och dataskydd tryggas på ett heltäckande sätt och med beaktande av riskerna.*** (SIDAN 44)

**Sektorn för fostran och lärande svarar:** Sektorns arbete för informationssäkerhet och dataskydd stärktes år 2024 genom en arbetsgrupp för informationssäkerhet och dataskydd, som tillsattes av sektordirektören. Arbetsgruppen ansvarar för samordningen av de informationsskydds- och datasäkerhetshelheter som hör till sektorn, för utarbetandet av anvisningar i anslutning till dessa samt för rapporteringen till ledningsgruppen. Arbetsgruppen samarbetar med stadens informationssäkerhets- och datasäkerhetsgrupper.

Tyngdpunkten inom sektorn för fostran och lärande år 2024 låg på dataskyddsanvisningar för undervisning, småbarnspedagogik och eftermiddagsverksamhet. Anvisningarna finns på finska och svenska.

***Utbildningen i informationssäkerhet och dataskydd ska i fortsättningen vara obligatorisk för hela personalen.*** (SIDAN 44)

**Sektorn för fostran och lärande svarar:** Sektorn anser att det är viktigt att satsa på webbutbildningen och att följa upp hur den fullgörs. Sektorns ledningsgrupp har fastställt att personalen ska avlägga en utbildning i informationssäkerhet och dataskydd.

Sektorn önskar att sektorernas särdrag bättre beaktas i utbildningsmaterialet. Uppföljningen av genomförandet av utbildningen skulle underlättas om cheferna fick rapporter om genomförandet från utbildningssystemet.

## 4. UTVÄRDERING AV TJÄNSTER INOM SEKTORN FÖR FOSTRAN OCH LÄRANDE

### 4.1 BARNS OCH UNGAS VÄLBEFINNANDE – ÅTGÄRDER MOT MOBBNING, VÅLD, TRAKASSERIER OCH DISKRIMINERING I LÄROANSTALTER

## Revisionsnämndens rekommendationer

***Läroanstalterna måste omedelbart och mera bestämt ingripa i mobbning, trakasserier, diskriminering och våld.*** (SIDAN 57)

**Sektorn för fostran och lärande svarar:** Sektorns anvisningar om förebyggande av mobbning och diskriminering finns på stadens webbplats. Skolornas egna anvisningar finns på skolornas webbsidor. Dessutom används bland annat tjänsten **Someturva** och **K-0+-samarbetet** med Stationens Barn rf.

Someturva är en digital tjänst som erbjuder hjälp vid mobbning och trakasserier i sociala medier. Verksamhetsmodellen K-0 ger i sin tur stöd för att lösa allvarliga och långvariga fall av mobbning i skolan med hjälp av ett omfattande expertnätverk.

Alla anvisningar och stödtjänster finns samlade på Esbo stads webbplats: [Tillsammans mot mobbning | Esbo stad](#) Anvisningarna uppdateras vid behov, vanligen årligen. Resultatenheterna ser till att de uppdaterade anvisningarna delas ut till de verksamhetsenheter som ansvarar för att de förankras i den praktiska verksamheten.

***Läroanstalterna ska med odelat ansvar och multiprofessionellt ingripa i mobbning, trakasserier, diskriminering och våld enligt den gemensamma elev- och studerandevårdens principer. (SIDAN 57)***

I varje skola och gymnasium beskrivs tillvägagångssättet för att ingripa i mobbning, våld, trakasserier och diskriminering (trappstegsmodell för ingripande i mobbning), som finns på skolans eller gymnasiets webbsida. Esbo stad använder planen *Tillsammans som en stark gemenskap* mot mobbning, våld, trakasserier och diskriminering. Planen och andra anvisningar om att förebygga och ingripa i mobbning finns på webbsidan Tillsammans mot mobbning.

En läroanstaltsspecifik grupp samordnar hela läroanstaltsgemenskapens gemensamma elev- och studerandevård samt samarbetet mellan skolans eller gymnasiets och elev- och studerandevårdens personal. Gruppen är sektorsövergripande och leds av rektorn eller enhetens föreståndare. Till gruppens uppgifter hör förebyggning av mobbning, trakasserier och våld samt att komma överens om tillvägagångssätt för ingripande.

Det är också viktigt med tydliga ansvarsområden och roller för åtgärderna mot mobbning (enhetens personal, stödelever, tutorer, Verso). Enheten har en tydlig struktur för att organisera verksamheten mot mobbning, till exempel ett utsett team. Enhetens föreståndare eller rektor säkerställer personalens kompetens.

Nätverkssamarbetet med olika myndigheter och organisationer fortsätter med syftet att hitta och dela med sig av goda lösningar och praxis. De K-0+-anställda hos Stationens Barn rf har under de senaste åren ordnat utbildningar för personalen inom den grundläggande utbildningen i arbetet med att ingripa i mobbning. Utbildningar ordnas även i fortsättningen. Introduktion i och utbildning om planen Tillsammans som en stark gemenskap samt utbyte av god praxis fortsätter under nästa läsår.

## **4.2 UTBILDNING PÅ ANDRA STADIET – FINSK OCH SVENSK GYMNASIEUTBILDNING**

## Revisionsnämndens rekommendationer

***Staden bör öka antalet gymnasieplatser i enlighet med behovet så att medeltalsgränserna för att komma in i gymnasiet sänks.*** (SIDAN 61)

**Sektorn för fostran och lärande svarar:** Antalet studieplatser inom **finsk gymnasieutbildning** har ökat årligen under det senaste årtiondet. Från år 2021 har platser inom den finska gymnasieutbildningen reserverats för 66,3 procent av den åldersklass som går ut den grundläggande utbildningen. Också mellan år 2020 och 2030 ökar storleken på den åldersklass som börjar på andra stadiet betydligt, och behovet av studieplatser i gymnasiet förutspås öka märkbart. Nämnden för fostran och lärande beslutar årligen om antagningen av studerande till gymnasieutbildning för följande år. Beredningen av beslutet baserar sig på det beräknade behovet, men vid beredningen ska man beakta de fastigheter som står till förfogande för gymnasieutbildningen samt det anslag som i budgeten reserverats för studerandena.

Inom **Svenska bildningstjänster** finns det ingen risk för att gränsen för antagning blir för hög, eftersom antalet nybörjarplatser i Mattlidens gymnasium år 2025 har utökats så att det motsvarar behovet.

***Användningen av böcker och annat fysiskt studiematerial vid sidan av digitala material i gymnasieutbildningen bör ökas för att främja mångsidiga läsfärdigheter hos de unga och för att göra skärmtiden rimligare.*** (SIDAN 61)

När läroplikten utvidgades och studentexamen blev elektronisk inskaffades datorer för alla studerande att använda i studierna. Skolorna hade en naturlig skyldighet att främja övergången till digitalt material. Studerande med inlärnings svårigheter kunde dock med en speciallärares utlåtande också använda tryckt material. I skolorna insåg man snart att det också behövs tryckt material, och därför fick gymnasierna genom rektorns beslut begränsat tillstånd för anskaffning av sådant material. Senare utökades detta tillstånd ytterligare, så att skolorna genom rektorns beslut kan skaffa sig tryckt material i liten skala. Läromedlen är i huvudsak digitala, men i gymnasierna bedöms användningen av tryckt material läsårsvis, och revisionsnämndens önskemål har förmedlats till rektorerna.

Mattlidens gymnasium har infört fysiska läroböcker i flera läroämnen, till exempel kemi, biologi och geografi. Användningen av fysiska läroböcker har ökat i takt med att de har börjat publiceras på svenska. Detta stöder inläringen och minskar skärmtiden.

## 4.3 TILLGÄNGLIGHET I SKOLBYGGNADER

### Revisionsnämndens rekommendationer

***För säkerställande av tillgängliga skolbyggnader ska de kompletterande anvisningar för byggande och planering som är under beredning omsättas i praktiken utan dröjsmål.***

***Tillgängligheten i skolbyggnader bör främjas på bred front, också utöver tillgänglighet som påverkar rörlighet, till exempel med hänsyn till sensorisk tillgänglighet.*** (SIDAN 65)

**Sektorn för fostran och lärande svarar:**

Sektorn anser att det är viktigt att tillgängligheten förverkligas konsekvent i allt skolbyggande. Kompletterande anvisningar för byggande och planering är ett viktigt verktyg i detta sammanhang. Affärsverket Esbo lokaler ansvarar för uppdateringen och ibruktagandet av anvisningarna, och sektorn stöder detta arbete genom aktivt samarbete.

Affärsverket har redan berett bland annat anvisningar för funktionella skollokaler och om skolgårdsplanering. Vid beredningen av anvisningarna har man utnyttjat sakkunskapen i arbetsgruppen Vi bygger för alla och samlat in respons om färdiga objekt från olika intressentgrupper. Sektorn deltar i främjandet av ibruktagandet av dessa anvisningar bland annat i gemensam planeringspraxis och i det projektspecifika samarbetet.

Målet är att principerna för tillgänglighet ska förverkligas i alla skolbyggnadsprojekt – från nybyggnad till ombyggnad och mindre renoveringar – oberoende av om objektet ingår i programmet för ombyggnad. Samarbetet med affärsverket och andra aktörer fortsätter intensivt för att anvisningarna ska kunna tas i bruk så effektivt och aktuellt som möjligt.

I Esbo stads lokalprojekt har främjandet av tillgängligheten varit och är fortsättningsvis en del av planeringen och genomförandet. Tillgängligheten granskas på bred front – inte bara med tanke på rörligheten utan också med tanke på sensorisk och kognitiv tillgänglighet. Detta innebär bland annat tydliga skyltar, bra akustik och belysning, tillgängliga inlärningsmiljöer samt tillgängliga digitala och fysiska tjänster.

Sektorns mål är att principerna för tillgänglighet ska förverkligas i alla ombyggnads- och nybyggnadsprojekt samt inom ramen för anslagen i samband med ombyggnader, också i de objekt där brister i tillgängligheten har upptäckts, samt i objekt som inte ingår i det egentliga programmet för ombyggnad.

## **Beslutshistoria**

## **Bilaga**

## **Tilläggsmaterial**

- Utvärderingsberättelse 2024

## **För kännedom**